EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2025.11.3.
COM(2025) 658 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a 2022-ben és 2023-ban ionizáló sugárzással kezelt élelmiszerekről és élelmiszer-összetevőkről

Tartalomjegyzék

ÖSSZEFOGLALÓ 2
1. HÁTTÉR 3
2. BESUGÁRZÁST VÉGZŐ ENGEDÉLYEZETT LÉTESÍTMÉNYEK 3
3. A BESUGÁRZÁST VÉGZŐ LÉTESÍTMÉNYEKBEN 2022 ÉS 2023 FOLYAMÁN VÉGZETT VIZSGÁLATOK EREDMÉNYEI 4
4. A TERMÉKÉRTÉKESÍTÉSI FÁZISBAN VÉGZETT VIZSGÁLATOK EREDMÉNYEI 5

ÖSSZEFOGLALÓ

Az ionizáló sugárzással kezelt élelmiszerekre és élelmiszer-összetevőkre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1999. február 22-i 1999/2/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv[1] 7. cikkének (3) bekezdése értelmében a tagállamok kötelesek minden évben eljuttatni a Bizottsághoz:

– az ionizáló besugárzást végző létesítményekben elvégzett vizsgálatok eredményeit, beleértve az ionizáló sugárzással kezelt élelmiszerek kategóriáit és mennyiségeit, valamint az alkalmazott dózisokat, továbbá

– a termék értékesítési fázisában elvégzett vizsgálatok eredményeit.

Az irányelv 7. cikkének (4) bekezdése előírja, hogy a Bizottságnak az Európai Unió Hivatalos Lapjában jelentést kell közzétennie a nemzeti ellenőrző hatóságok által évente szolgáltatott információkról.

E jelentés a 2022. január 1. és 2023. december 31. közötti időszakra terjed ki, és a tagállamok és Észak-Írország által az Európai Bizottságnak megküldött információkon alapul.

Három uniós tagállam és az EFTA-országok 2022-ben és 2023-ban nem nyújtottak be adatokat.

Tárgyidőszak: 2022. január 1. – 2023. december 31.

Érintett országok: Az EU tagállamai és Észak-Írország

Besugárzást végző létesítmények:

– Engedélyezett létesítményekkel rendelkező országok száma: 13 tagállam és Norvégia

– Engedélyezett létesítmények száma: 23

– Bezárt létesítmények száma: 0

– Besugárzást végző országok száma: 10 tagállam

Kezelési adatok:

– Kezelt termékek mennyisége: 4 198,2 tonna (–16,5 % a 2020–2021-es időszakhoz képest)

– Főbb kezelt áruk: „Fagyasztott békacomb” (70,31 %), „Szárított aromás növények, fűszerek és növényi ízesítők” (27,62 %) és „Mechanikus úton nyert baromfihús” (2,07 %).

– Főbb besugárzási területek: Belgium (69,9 %)

Értékesítési fázisban elvégzett vizsgálatok:

– A vizsgált minták száma: 7 205

– A nem megfelelő minták száma: 51 (0,71 %)

– Főbb vizsgált áruk: „Fűszernövények és fűszerek” (46,97 %) és „Gabonafélék, vetőmagok, zöldségek, gyümölcsök és az ezekből készült termékek” (23,36 %)

[1] Az Európai Parlament és a Tanács 1999/2/EK irányelve (1999. február 22.) az ionizáló sugárzással kezelt élelmiszerekre és élelmiszer-összetevőkre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről (HL L 066, 1999.3.13, 16. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1999/2/2008-12-11).

1. HÁTTÉR

Az élelmiszer-besugárzás az élelmiszereknek a sugárzó energia bizonyos, ionizáló sugárzásnak nevezett típusa által történő kezelése. A sugárzó energia különböző hullámhosszúságú és hatásfokú, és az energiaforrás eltávolítása után nincs többé jelen. A besugárzást egészségügyi és növényegészségügyi célokra használják olyan patogén baktériumok (például *Salmonella*, *Campylobacter* és *E. coli*) elpusztítása érdekében, amelyek ételmérgezést okozhatnak, valamint a növényeket vagy növényi termékeket károsító szervezetek – például rovarok és egyéb károsítók – elpusztítása céljából. Használják továbbá arra, hogy késleltessék a gyümölcsérést, megakadályozzák a zöldségfélék (például a vöröshagyma és a burgonya) csírázását, és végső soron meghosszabbítsák az élelmiszerek eltarthatóságát. Az élelmiszerek besugárzása nem helyettesítheti a megfelelő élelmiszer-kezelést. A besugárzott élelmiszerek továbbra is megfelelő hűtést igényelnek, és a fogyasztást megelőzően szükség esetén meg kell főzni őket.

Az élelmiszerek besugárzására vonatkozó uniós szabályozási keretet („élelmiszer-besugárzásra vonatkozó irányelvek”) a következő jogszabályok alkotják:

– 1999/2/EK irányelv (keretirányelv). Az irányelv rendelkezéseket állapít meg az ionizáló sugárzással kezelt élelmiszerek és élelmiszer-összetevők előállítása, forgalmazása és behozatala tekintetében.

– Az Európai Parlament és a Tanács 1999/3/EK irányelve (végrehajtási irányelv) (1999. február 22.) az ionizáló sugárzással kezelt élelmiszerek és élelmiszer-összetevők közösségi listájának megállapításáról[2]. Ez a lista jelenleg csak egy élelmiszer-kategóriát tartalmaz, nevezetesen a következőt: szárított aromás növények, fűszerek és növényi ízesítők.

Emellett az ionizáló sugárzással kezelhető egyéb élelmiszerekre és élelmiszer-összetevőkre vonatkozó nemzeti engedélyek jegyzékét a Bizottság közzéteszi az Európai Unió Hivatalos Lapjában.

Az élelmiszerek és az élelmiszer-összetevők csak engedélyezett besugárzó létesítményekben kezelhetők ionizáló sugárzással. Az Európai Unió területén található létesítményeknek a tagállamok illetékes hatóságai adják meg az engedélyt. Az 1999/2/EK irányelv 7. cikkének (3) bekezdése értelmében a tagállamok kötelesek eljuttatni a Bizottsághoz az általuk engedélyezett besugárzó létesítmények jegyzékét. Az említett jegyzék közzétételre kerül az Európai Unió Hivatalos Lapjában[3].

Az 1999/2/EK irányelv 6. cikke értelmében valamennyi besugárzott élelmiszert, illetve valamely összetett élelmiszer összes besugárzott élelmiszer-összetevőjét „besugárzott” vagy „ionizáló sugárzással kezelt” feliratú címkével kell ellátni.

E címkézési követelmény helyes végrehajtásának ellenőrzése és az esetlegesen ionizáló sugárzással törvénytelenül kezelt élelmiszerek felderítése érdekében az Európai Szabványügyi Bizottság (CEN) számos analitikai módszert szabványosított.

2. BESUGÁRZÁST VÉGZŐ ENGEDÉLYEZETT LÉTESÍTMÉNYEK

A (2022. január 1-jétől 2023. december 31-ig tartó) jelentéstételi időszak végén 23, besugárzást végző engedélyezett létesítmény működött az EU-ban; ezek 13 tagállamban találhatók: Franciaország (5), Németország (5), Bulgária (2), Hollandia (2),

[2] HL L 66., 1999.3.13., 24. o.

[3] HL C 37., 2019.1.30., 6. o.

Spanyolország (1), Belgium (1), Cseh Köztársaság (1), Horvátország (1), Észtország (1), Olaszország (1), Magyarország (1), Lengyelország (1) és Románia (1).

A besugárzást végző létesítményekkel rendelkező 13 tagállam közül kettő nem sugározott be élelmiszereket a 2022–2023-as időszakban, egy pedig nem nyújtott be adatokat.

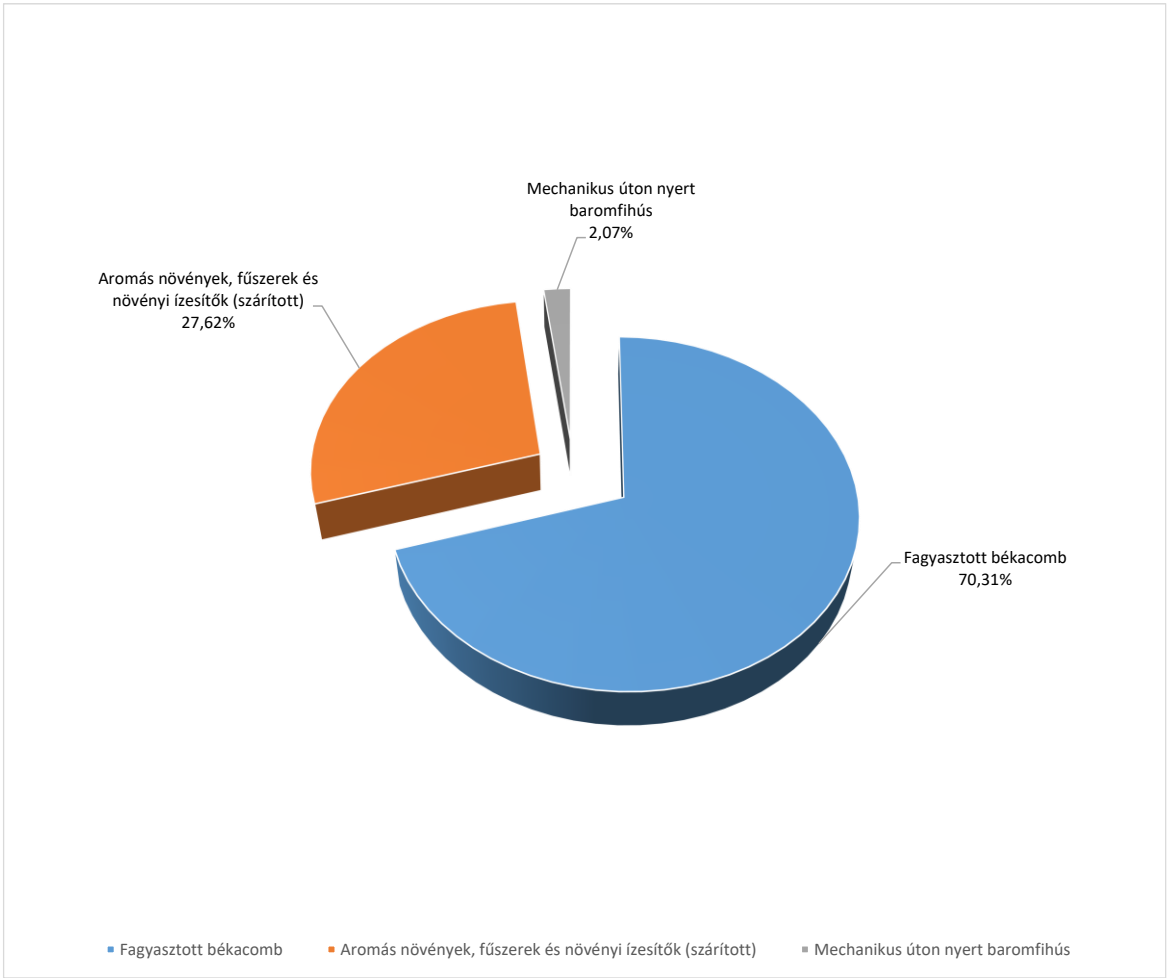
3. A BESUGÁRZÁST VÉGZŐ LÉTESÍTMÉNYEKBEN 2022 ÉS 2023 FOLYAMÁN VÉGZETT VIZSGÁLATOK EREDMÉNYEI

Az uniós tagállamokban 2022-ben és 2023-ban összesen 4 198,2 tonna mennyiségű élelmiszert kezeltek ionizáló sugárzással. A legtöbb kezelésre Belgiumban került sor, amely az EU-ban besugárzott élelmiszerek 69,9 %-ának kezelését végezte.

Az EU-ban a leggyakrabban besugárzott termékek a következő három kategóriába tartoztak: „fagyasztott békacomb” (70,31 %), „szárított aromás növények, fűszerek és növényi ízesítők” (27,62 %) és „mechanikus úton nyert baromfihús” (2,07 %).

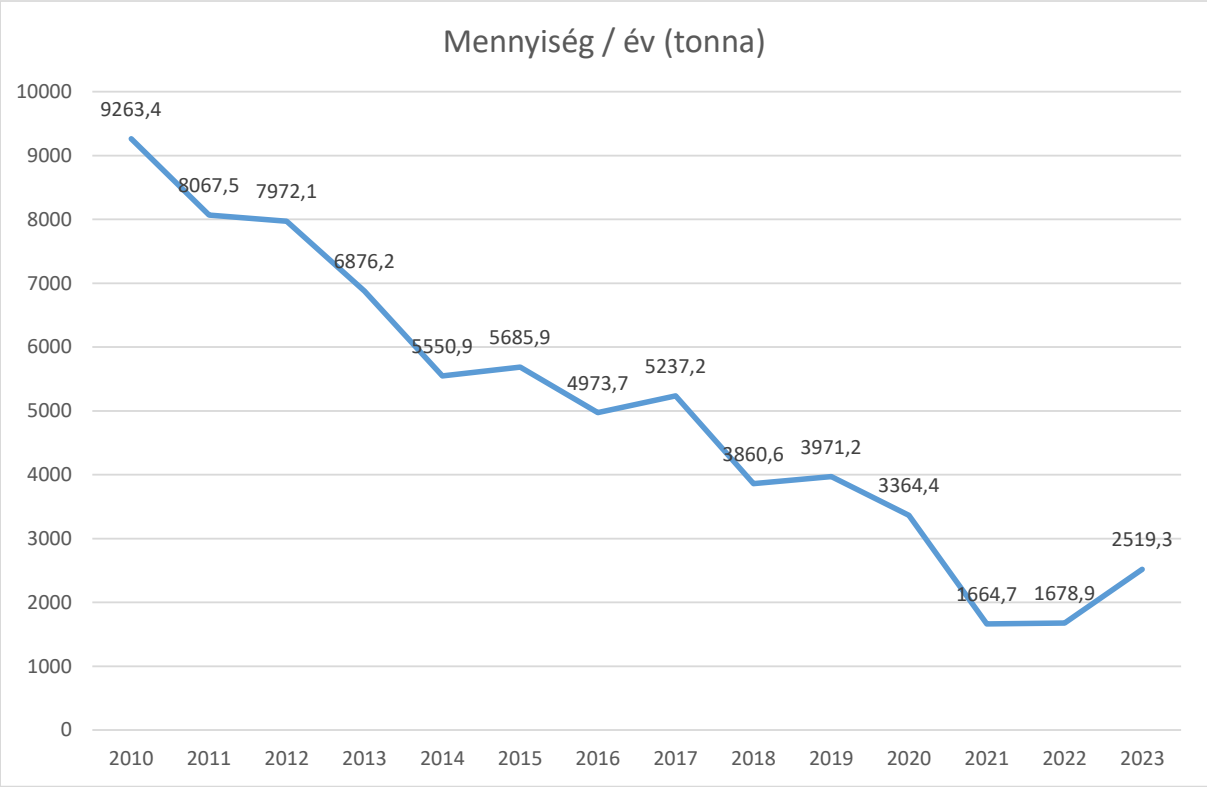
Az 1. ábra az uniós tagállamok engedélyezett létesítményeiben 2022-ben és 2023-ban besugárzott termékek eloszlását mutatja.

1. ábra – A besugárzott élelmiszerek kategóriánkénti megoszlása az EU-ban 2022–2023-ban

Amint az a 2. ábrán látható, 2010 óta összességében csökken az EU-ban az ionizáló sugárzással kezelt élelmiszerek tonnában kifejezett mennyisége.

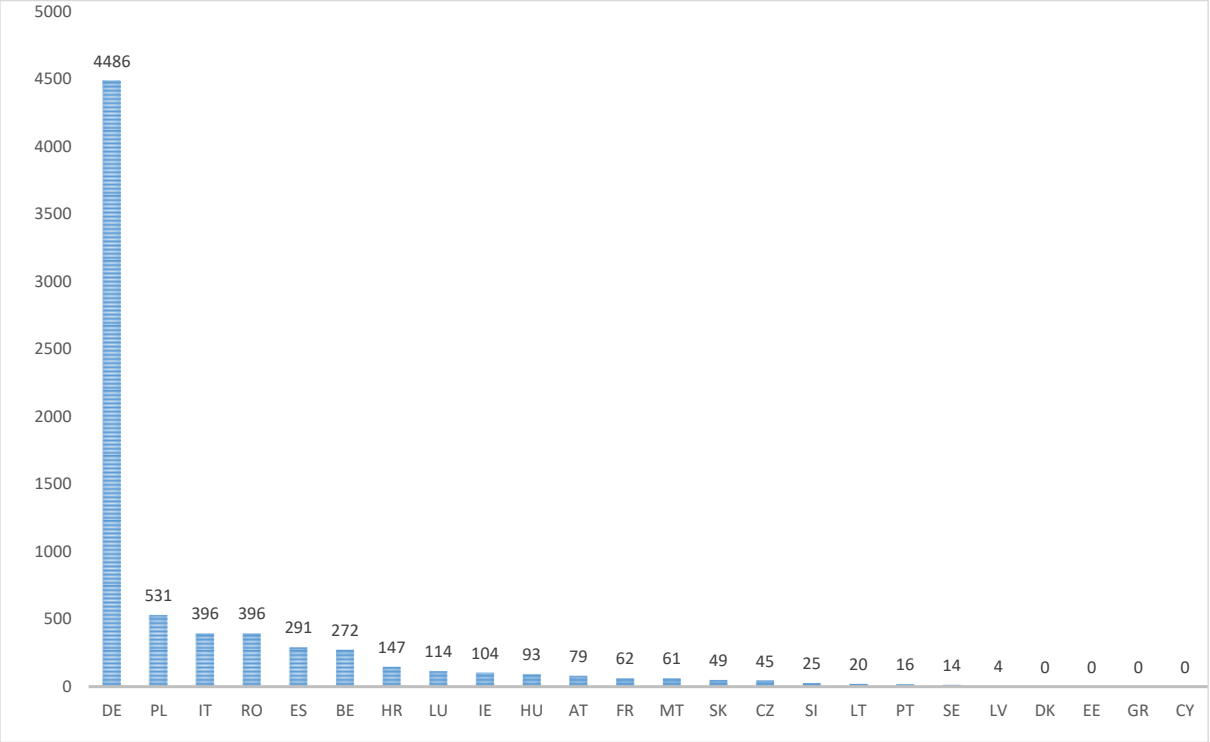
2. ábra – A besugárzást végző engedélyezett létesítményekben 2010 óta ionizáló sugárzással kezelt élelmiszerek mennyisége az Európai Unióban

4. A TERMÉKÉRTÉKESÍTÉSI FÁZISBAN VÉGZETT VIZSGÁLATOK EREDMÉNYEI

A 2022–2023-as időszakban 20 uniós tagállam 7 205 mintát vizsgált meg az ionizált élelmiszerek (beleértve a nem uniós országokból importált élelmiszereket is) termékértékesítési fázisban történő kimutatása céljából, ami átlagosan 6 %-kal kevesebb, mint a 2020–2021-ben vizsgált minták száma. Az egyes uniós tagállamokra vonatkozó adatok a II. mellékletben találhatók, és a 3. ábrán vannak összegezve.

3. ábra – A termékértékesítési fázisban vizsgált minták megoszlása tagállamonként 2022–2023-ban

2022–2023-ban négy tagállam nem végzett analitikai ellenőrzéseket a termékértékesítési fázisban a laboratóriumi kapacitás hiánya (Ciprus és Görögország), a személyzettel kapcsolatos korlátok (Észtország) vagy más okok (Dánia) miatt.

Az összesen 7 205 mintából 51 nem felelt meg az előírásoknak (0,71 %), 105 minta (1,46 %) eredménye pedig nem volt egyértelmű. A megállapított meg nem felelések esetében az ok elsősorban a helytelen címkézés és a tiltott besugárzás volt. A meg nem felelések százalékos aránya (0,71 %) némileg alacsonyabb volt, mint az előző, 2020–2021-es jelentési időszakban (0,9 %).

A termékértékesítési fázisban – amint azt a 4. ábra szemlélteti – az elemzett élelmiszerek legnagyobb csoportját a „fűszernövények és fűszerek” kategóriába tartozó termékek (46,97 %) alkották, amelyeket a „gabonafélék, vetőmagok, zöldségek, gyümölcsök és az ezekből készült termékek” kategória termékei (23,36 %) követtek.

4. ábra – A termékértékesítési fázisban elemzett élelmiszer-kategóriák az Európai Unió területén 2022–2023-ban

